

MANUAL DE GREACĂ VECHĂ

Ana Felicia Ștef s-a născut la 6 ianuarie 1927 în comuna Supurul de Jos, județul Satu Mare. A studiat filologia clasică la Universitatea din Cluj, primii trei ani, iar apoi, după ce secția de filologie clasică a fost desființată la toate universitățile din țară (cu excepția celei din capitală), și-a continuat ultimul an la Universitatea din București, unde a susținut examenul de licență în vara anului 1951. În 1951 a fost numită asistent universitar la Catedra de filologie clasică a Universității din București, unde a lucrat până la pensionare în 1987, perioadă în care a obținut și titlul de doctor în filologie (1951–1956, asistent universitar; 1956–1969, lector universitar; 1969–1987, conferențiar universitar).

A publicat, de-a lungul carierei, mai bine de o sută de studii, articole, lucrări științifice și traduceri de mare valoare pentru domeniul filologic (volume de autor sau în colaborare), printre care: Herodot, *Istorie*, vol. I (cărțile II și IV; Ed. Științifică, 1961) și vol. II (cărțile V, VI și IX; Ed. Științifică, 1964); Strabon, *Geografia*, vol. I (studiu introductiv, trad. cărțile I–IV, comentarii, note și indice de nume, Ed. Științifică, 1972), vol. II (cărțile V–X, cu notițe introductive la cărți, note și comentarii finale, Ed. Științifică, 1974) și vol. III (cărțile XI–XVII, cu notițe introductive, note și indice, Ed. Științifică, 1984); *Limba elenă* (în colaborare; capitolele Fonetica, Morfologia și textele filozofice), Ed. Didactică și Pedagogică, 1965; *Sintaxa condiționalelor limbii eline*, (teza de doctorat), Tipografia Universității din București (TUB), 1979; *Fonologia greacă*, TUB, 1985; *Sintaxa structurală a limbii vechi grecești*, TUB, 1986; *Morfologia istorică greacă* (Morfologia numelui), TUB, 1988; *Dicționar de expresii juridice latine*, Ed. Oscar Print, 1995 (apoi reed.); *Manual de greacă veche*, Ed. Humanitas, 1996; manuale de limba latină pentru juriști și filologi la diverse universități particulare din țară; *Mitologia greco-romană*, Ed. Oscar Print, 2000.

ANA FELICIA ȘTEF

MANUAL DE
GREACĂ
VECHE

Ediția a II-a,
revăzută și adăugită

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Georgeta-Anca Ionescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Iuliana Constantinescu

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

© HUMANITAS, 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ȘTEF, ANA FELICIA
Manual de greacă veche / Ana Felicia Ștef. – Ed. a 2-a,
rev. – București: Humanitas, 2014
ISBN 987-973-50-2017-0
811.14'02(075.8)

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

*Mariei,
în semn de iubire
și devotament*

Prefață la ediția I

A trecut mai bine de un sfert de veac de la ultima apariție în România a unui manual universitar de greacă veche. Lipsa acestuia, ca și a unui dicționar grec–român care să cuprindă cel puțin fondul lexical principal al elinei, se simte acut, de multă vreme, în toate instituțiile de învățământ superior cu caracter umanist. De aceea, avem bucuria să oferim acum tuturor celor dornici să cunoască în original „miracolul grec“ acest instrument de lucru indispensabil.

Materialul cuprins în Manual este prevăzut pentru cel puțin patru ani de studiu. El a fost divizat în șaizeci de lecții. Fiecare lecție are însă un conținut mai amplu decât spațiul unei lecții practice de două ore. De aceea, el va fi parcurs în mai multe etape. Se va începe cu studiul dialectului atic, deoarece acesta este cel mai cultivat idiom al elinei și el stă la temelia etapelor următoare de evoluție a limbii grecești. Treptat, apoi, se vor învăța celelalte dialecte literare și limba κοινή, prevăzute și ele în Manual.

Primele zece lecții oferă datele preliminare de fonetică și morfologie, începând cu alfabetul. Textele acestor lecții sunt scurte, originale, dar ușurate prin eliminarea pasajelor dificile; primele, aferente foneticii, sunt chiar traduse. Toate zece au vocabularul tradus imediat sub text. De la lecția 11 înainte, cuvintele se caută în dicționar.

Structura lecțiilor este următoarea:

Textul lecției, precedat de un motto ce redă cel mai adesea o maximă, o sentință și, uneori, o imagine literară deosebită, este ales în funcție de gramatica lecției.

Explicațiile la text (sau ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ) – de la lecția 11 înainte – se axează, în special, pe problemele de gramatică, pentru a veni în ajutorul celui care descifrează textul.

Antichități (ΑΡΧΑΪΚΑ) constituie, în structura lecțiilor, o introducere în cultura greacă. Subiectul lor este sugerat de textul lecției. Datele pe care le oferă largesc cunoștințele despre realitățile lumii eline și ajută la o mai bună înțelegere a autorilor antici.

Gramatica (ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ) constituie capitolul de bază al fiecărei lecții. Ea este înfățișată treptat, în ordinea crescândă a dificultăților. După câteva lecții de fonetică, cea mai mare amploare se acordă morfologiei, fiind structura cea mai amplă.

Se tratează și problemele de bază ale sintaxei. Se prezintă, de asemenea, caracterele principale ale dialectelor literare: ionic-homeric, lesbic, doric și dorismul sicilian. Caracteristicile gramaticale ale limbii κοινή, în special limba *Noului Testament*, sunt înfățișate ceva mai detaliat decât dialectele, având în vedere că unii studenți se vor orienta cu precădere spre această etapă a limbii.

Datorită amplitudinii gramaticii grecești, este cu neputință ca un singur volum să cuprindă și un compendiu de gramatică în partea finală a Manualului. Există aici doar o tablă de materii cu capitolele de gramatică tratate. Dar, într-un viitor nu prea îndepărtat, preconizăm să publicăm și un tratat de gramatică și un dicționar grec-român.

Teme și exerciții (ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ) alcătuiesc paragraful final al fiecărei lecții, cuprinzând texte de tradus, retroversiuni, exerciții de gramatică și de însușire a vocabularului. Cei care nu sunt prea interesați de textele literare de la începutul lecțiilor și vor să-și ușureze întru câtva munca găesc, în această secțiune, texte mai scurte și mai ușoare, axate pe aceleași probleme de gramatică pe care le tratează lecția.

În orice caz, temele sunt la alegere și nu este obligatoriu să fie rezolvate toate și în niciun caz la prima parcurgere a materialului.

Sensul cuvintelor grecești poate stârni, în multe cazuri, unele nedumeriri, dacă nu se cunoaște o caracteristică a vocabularului indo-european moștenită de greacă, și anume polarizarea: același cuvânt poate să aibă sensuri situate la poli opuși, ca de pildă:

ἀλγεινός, -ή, -όν „care provoacă durere“ – „care suferă durere“;
ἀκραγής, -ές „care nu strigă (mut)“ – care strigă puternic/cu ferocitate“;
ἀκρό-σοφος, -ον „extrem de deștept“ – „de-o deșteptăciune superficială“;
βία, -ας (sens bun) „forță, vigoare“ – (sens rău) „violență, silnicie“.

Experiența de peste patruzeci de ani de studiu și predare a limbii eline ne îndeamnă să facem, în încheiere, câteva recomandări, parte primite, la rândul nostru, de la minunații dascăli de elină pe care i-am avut și cărora le purtăm o vie recunoștință – regretatul prof. Ștefan Bezdechi și dna prof. Virginica Macrea.

Greaca veche se învață prin vârful condeiului; când rostim cuvintele și paradigmele flexiunii, și e bine să le rostim cu voce tare, mâna să le scrie concomitent pe hârtie. Ele se imprimă astfel în memorie mai bine și mai repede. Se revine cu răbdare, iarăși și iarăși, asupra celor învățate, fără descurajare. De asemenea, e bine să nu se ocolească explicațiile istorice ale formelor gramaticale, deoarece ele dezvăluie sistemul în care se integrează multiplele forme aberante. În sfârșit, începuturile studiului se planifică în doze foarte mici. În acest fel, succesul este garantat.

Fie ca acest Manual să contribuie în măsura dorită la formarea multor eleniști de valoare.

Ana Felicia Ștef

Prefață la ediția a II-a

Ediția a II-a a *Manualului de greacă veche* reia, în general, conținutul ediției I, cu aceleași 60 de lecții având structura cunoscută, cu cele patru secțiuni: 1. un text al lecției precedat de un motto; 2. explicații la text; 3. gramatică; 4. teme și exerciții. Am reeditat, în această nouă ediție, și prefața ediției I, deoarece cuprinde toate lămuririle necesare pentru aceia care doresc să înceapă aprofundarea limbii vechi grecești.

În ediția a II-a am corectat greșelile de tipar care au scăpat la prima ediție și am explicat mai clar unele pasaje de gramatică poate prea succint tratate. De asemenea, am dezvoltat și îmbogățit, la multe dintre lecții, secțiunea de teme și exerciții, astfel încât problemele de gramatică din lecțiile respective să fie mai ușor de asimilat.

Considerăm necesar să adăugăm câteva cuvinte despre conținutul fiecărei secțiuni.

Fiecare lecție are o temă anume, aleasă din diverse domenii ale culturii grecești: literatură, geografie, istorie, astronomie etc. Textul fiecărei lecții nu exemplifică doar tema de gramatică tratată, ci are și un anumit tâlc, reprezintă o lecție de viață, un crâmpei de înțelepciune. De aceea le recomandăm cititorilor să parcurgă și textul lecției, nu doar gramatica aferentă.

De exemplu: într-o lecție se prezintă un fenomen poate unic în lume – un fluviu care vine de pe înălțimi și este proiectat de pe o stâncă direct în mare, sărind peste o plajă largă, iar oamenii se pot plimba pe sub „cupola de apă” formată pe deasupra capetelor lor fără să fie udați.

Alt exemplu: poetul Theocrit îi trimite soției prietenului său din Milet o furcă de fildeș însoțită de o scrisoare sub formă de poezie – în care laudă inteligența și hărnicia femeii –, poezie care s-a păstrat până în zilele noastre.

Explicațiile la text se referă în special la dificultățile gramaticale ale unei fraze, dar întotdeauna abordează și formele literare, figurile de stil folosite de autor în textul respectiv: epitete, metafore, sinecdocă, personificări etc.

În orice manual, gramatica tratează în paralel numele și verbul, pentru a avansa cu toate cunoștințele necesare descifrării unui text. O prezentare detaliată a tuturor părților de vorbire va fi inclusă în *Compendiul de greacă veche* care urmează să apară, sperăm, în curând, împreună cu Vocabularul manualului, ce va cuprinde, în esență, fondul principal lexical al limbii vechi grecești, sub forma unui *Mic dicționar elin-român*.

Antichitățile explică diverse aspecte ale lumii grecești: poporul grec, dialectele grecești, coloniile grecești, sărbătorile, cosmogonia hesiodică, unitățile de măsură, condiția femeii, teatrul, areopagul, funcțiile militare, monedele, scholii, paradoxuri și enigme, împărțirea timpului etc.

Temele și exercițiile sunt adecvate gramaticii fiecărei lecții în parte, pentru aprofundare, și cuprind texte mai ușoare de tradus, exerciții gramaticale care solicită anumite completări din partea studentului, traduceri și retroversiuni.

Ana Felicia Ștef

MANUAL DE
GREACĂ
VECHE

Prescurtări

A. = activ	du. = dual
Abl. = ablativ	ebr. = ebraic
abs. = absolut	e.n. = era noastră
Ac. = acuzativ	engl. = englezesc
adj. = adjectiv	eol. = eolic
adv. = adverb(ial)	epigr. = epigrama
ah. = ahean	ex. = exemplu
ao(r). = aorist	f. = feminin
aor. R. atem. = aorist radical atematic	fr. = fragment
aor. R. tem. = aorist radical tematic	G. = genitiv
arc. = arcadian	G.N. = grup nominal
arc.-cipr. = arcado-cipriot	hom. = homeric
arg. = argian	hot. = hotărât
arh. = arhaic	I. = instrumental
art. = articol, articulat, articulare	i.-e. = indo-european(ă)
atem. = atematic	imp(er). = imperativ
beot. = beoțian	impers. = impersonal
C. = comparativ la adjectiv; complement în sintaxă	impf. = imperfect
card. = cardinal	ind. = indicativ
cf. = <i>confer</i> , compară cu	indecl. = indeclinabil
comp. = comparativ	inf. = infinitiv
conj. = conjuncție	interj. = interjecție
Conj. = conjunctiv	intr. = intransitiv
cons. = consonantic(ă)	inuz. = inuzitat
corel. = corelativ(ă)	ion. = ionic
coresp. = corespunde	ion.-atic = ionic-atic
cret. = cretan	î.e.n. = înaintea erei noastre
D. = dativ	însufl. = însuflețit
decl. = declinare	L. = locativ
desin. = desinență	lat. = latin, latinesc
d(iat). = diateză	lesb. = lesbic
dor. = doric	lit. = literal
dor. sic. = dorism sicilian	m. = masculin
	M. = mediu

m.m.c.pf. = mai mult ca perfect
mit. = mitic, mitologic
multipl. = multiplicativ
muz. = termen muzical
n. = neutru
N. = nominativ
neg. = negație, negativ
nehot. = nehotărât
neînsufl. = neînsuflețit
nr. = numeral, număr
nr. adv. = numeral adverbial
nr. card. = numeral cardinal
nr. ord. = numeral ordinal
nr. distrib. = numeral distributiv
NT = Noul Testament
opt. = optativ
ord. = ordinal
P. = pozitiv, la adjectiv; pasiv, la verb
part. = participiu
p(er)s. = persoană, personal
pf. și perf. = perfect
pl. = plural
poet. = poetic
pos. = posesiv
postp. = postpoziție
prep. = prepoziție
pr(ez). = prezent
pron. = pronume

ps. = persoană
R. = rădăcină, radical
rad. = radical
recipr. = reciproc
redupl. = reduplicație
refl. = reflexiv
rel. = relativ (pronume)
rom. = română, românesc
S. = superlativ, la adjectiv; subiect, în sintaxă
sc. = *scilicet* („adică“)
sg. = singular
sl.v. = slavă veche
sq. = *sequens* („și următoarea“)
subst. = substantiv
supl. = supletiv
T. = temă, la verb; termen al comparației, la adjectiv
tem. = tematic
thess. = thessalian(ă)
tip = tip morfologic
trad. = traducere
tr(anz) = tranzitiv
urm. = următor(ul), următoarea
v. = viitor
V. = vocativ
vb. = verb
voc. lg. = vocală lungă

Prescurtări: autori și opere

Ach. = Acharnienii
Alc. = Alceu
An. = Anabasis
Ant. = Antigona
Ap. = Apologia lui Socrate
Apoc. = Apocalipsa
Anacr. = Anacreon
App. = Appian
Ar. = Aristofan
Arist. = Aristotel
Arr. = Arrian

Athen. = Athenaios
Bacch. = Bacchylides (autor) și Bacchante (operă)
Bibl. = Bibliotheca
Cor. = Corinteni
Civ. = Civilia (Războaiele civile)
Cyr. = Cyrupaedia
Dem. = Demostene
Demod. = Demodocos
Dissert. Epict. = Dissertatio Epicteti
Dialog. mort. = Dialogurile morților

D.K. = Diels-Kranz	<i>Mant.</i> = Peri Mantitheou
D.L. = Diogenes Laertios	Mc. = Marcu
D.S. = Diodor din Sicilia	Men. = Menandru
<i>El.</i> = Electra (la tragici); Elegii (la lirici)	<i>Metaf.</i> = Metafizica
Emped. = Empedocle	Mt. = Matei
<i>Ep. Corint.</i> = Epistola către corinteni	<i>Nub.</i> = Nubes (Norii)
<i>Ep. Thess.</i> = Epistola către thesaloniceni	O.C. = Œdip la Colonos
<i>Ephor.</i> = Ephoros	<i>Od.</i> = Odiseea
<i>Étym. M.</i> = Etymologicum Magnum	<i>O.R.</i> = Œdip Rege
Eur. = Euripide	<i>Phaid.</i> = Phaidon
<i>Fab.</i> = Fabule	<i>Phys.</i> = Fizica <i>sau</i> Despre natură
<i>Fapt. (apost.)</i> = Fapte apostolilor	Plat. = Platon
<i>F.H.G.</i> = Fragmenta Historicorum Graecorum	Plut. = Plutarh
<i>Filip.</i> = Filipice (Philippica)	<i>Poet.</i> = Poetica
<i>Flor.</i> = Florilegomena	Polyb. = Polybiu
<i>Geogr.</i> = Geografia	<i>Posthom.</i> = Posthomerică
<i>Gorg.</i> = Gorgias	<i>Pr.</i> = Prometeu
Hct. = Heraclit	<i>Purif.</i> = Purificări
Hdt. = Herodot	Saf. = Safo
Hell. = Hellenicos (autor) și Hellenica (operă)	Sept. = Septuaginta
Hes. = Hesiod	Sim. = Simonide
<i>Hipp.</i> = Hippolyt	Sof. = Sofocle
Hp. = Hipocrate din Cos	Strab. = Strabon
Hom. = Homer	<i>Tes.</i> = Tesaloniceni
<i>Id.</i> = Idile	Theocr. = Theocrit
<i>I.G.</i> = Inscriptiones Graecae	Thc. = Thucydide
<i>Il.</i> = Iliada	Thgn. = Theognis
<i>Ist.</i> = Istorii	<i>Theog.</i> = Theogonia (la Hesiod)
Lc. = Luca	<i>Thesmoph.</i> = Thesmophorii
Luc. = Lucian	<i>Vesp.</i> = Viespile
Lys. = Lysias (autor) și Lysistrata (operă)	<i>Xanth.</i> = Xanthos Lydianul
	Xen. = Xenofon

Semne

/ = sau, alternanță

| - | deasupra vocalei = vocală lungă

| ˇ | deasupra vocalei = vocală scurtă

-οϛ³ = adjectiv cu trei terminații: -οϛ, -η, -ον

formă de du² = aceeași formă pentru persoanele a doua și a treia dual

1
Πρῶτον δίδαγμα
(Prōton didagma = prima lecție)

Alfabetul grecesc. — Fonetica: 1. Clasificarea sunetelor. 2. Pronunția grecească. — Exercițiu de lectură. — Μῦθοι. — Vocabular. — Teme și exerciții.

Ἄρχῃ ἐξ ὀλίγου
arche ex oligu = „începutul din puțin (se naște)“

A α, Β β
(*alpha beta = alfabet*)

Aceste semne sunt primele litere ale alfabetului grecesc și începutul primului sistem de scriere din lume care notează fonemele. Dintre numeroasele alfabetice locale, grecii au generalizat alfabetul ionic, compus din 24 de semne.

Alfabetul grecesc

minuscule	majuscule	corespondențe românești	denumirea grecească	transcrierea denumirii
α	A	<i>a</i>	ἄλφα	alpha
β	B	<i>b</i>	βῆτα	bēta
γ	Γ	<i>g</i>	γάμμα	gamma
δ	Δ	<i>d</i>	δέλτα	delta
ε	E	<i>e</i>	ἐ ψιλόν	e psilon ¹
ζ	Z	<i>z</i>	ζῆτα	zeta
η	H	<i>ē</i>	ἦτα	ēta
θ	Θ	<i>th</i>	θῆτα	thēta
ι	I	<i>i</i>	ἰῶτα	iōta
κ	K	<i>k</i>	κάππα	kappa
λ	Λ	<i>l</i>	λάμβδα	lambda

minuscule	majuscule	corespondențe românești	denumirea grecească	transcrierea denumirii
μ	Μ	<i>m</i>	μῶ	my
ν	Ν	<i>n</i>	νῶ	ny ²
ξ	Ξ	<i>x</i>	ξῖ	xi
ο	Ο	<i>o</i>	ὀ μικρόν	o micron
π	Π	<i>p</i>	πῖ	pi
ρ	Ρ	<i>r</i>	ῥῶ	rhō
σ, ζ	Σ	<i>s</i>	σίγμα	sigma ³
τ	Τ	<i>t</i>	ταῶ	tau
υ	Υ	<i>y</i>	ὕ ψιλόν	y psilon ⁴
φ	Φ	<i>ph</i>	φῖ	phi
χ	Χ	<i>ch</i>	χῖ	chi
ψ	Ψ	<i>ps</i>	ψῖ	psi
ω	Ω	<i>ō</i>	ὦ μέγα	o mega

Observații.

^{1,4} *Psilón* înseamnă, simplu, atribut pe lângă | *e* | scurt și | *y* | lung și scurt. Denumirea e târzie, anume dintr-o perioadă în care și *αι* se pronunța | *ē* |, iar *ει*, *οι*, *υι*, care nu mai erau simple, ci compuse din câte două litere, se pronunțau | *i* |.

² *v* notează nazala dentală *n*; dacă aceasta figurează înainte de o guturală (*κ*, *γ*, *χ*, *ξ*), ea se notează prin *γ* și se rostește *n* velar, ca în rom. *înving*.

³ Literele sigma se repartizează astfel:

σ la inițială și în interiorul cuvântului,
ζ numai în finală.

ΦΩΝΗΤΙΚΗ

1. CLASIFICAREA SUNETELOR: A. vocale, B. consoane, C. diftongi.

A. *Vocalele* grecești se caracterizează prin timbru și cantitate.

Există: – 5 *vocale scurte*: α, ε, ο, ι, υ

– 7 *vocale lungi*: α, η, ει, ω, ου, ι, υ

Corespondența lor în limba română:

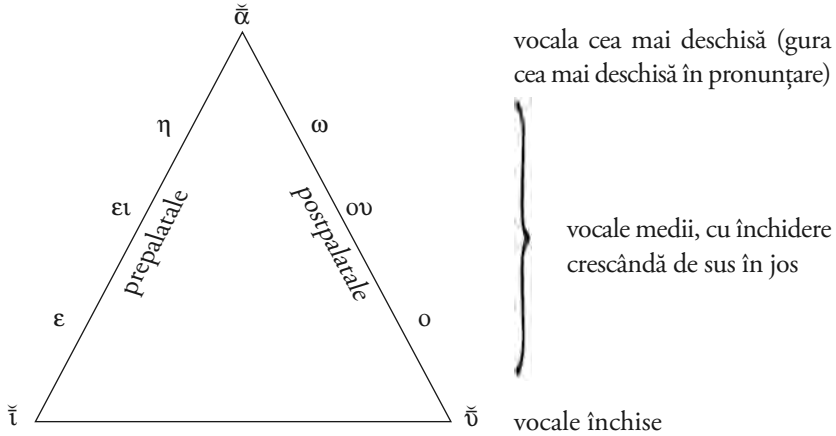
α = a; ε = e; ο = o, ι = i; υ = ü

ᾱ = *ā*; η = *ē*; ει = *ē* închis; ω = *ō* deschis; ου = *ō* închis (> *ū*); ι = *ī*;

υ = *ü*

Notă. Semnele: | [∪] | = scurt; | ⁻ | = lung; | _˘ | = deschis; | _{˘˘} | = închis.

Locul de articulare a vocalelor:

B. *Consoanele* cuprind: 9 oclusive, 2 siflante, 7 sonante (și o fricativă)

1) *Oclusivele*, după locul de articulare, sunt:

- *labiale* (rostite cu buzele): π, β, φ
- *dentale* (articulate la dinți): τ, δ, θ
- *guturale* (pronunțate în gât): κ, γ, χ

După participarea sau nu a coardelor vocale în rostirea lor, distingem:

occlusive $\left\{ \begin{array}{l} \textit{surde} \left\{ \begin{array}{l} \text{simple: } \pi, \tau, \kappa \\ \text{aspirate: } \varphi, \theta, \chi \end{array} \right. \\ \textit{sonore: } \beta, \delta, \gamma \end{array} \right.$

Correspondența lor în română:

π = p; τ = t; κ = c; φ = ph; θ = th; χ = ch; β = b; δ = d; γ = g.

În rezumat:

sonoritate	surde	sonore	surde aspirate
loc de art.			
labiale	π	β	φ
dentale	τ	δ	θ
guturale	κ	γ	χ

2) *Siflante* sau *șuierătoare* sunt două:

una surdă: σ sau ζ = s

alta sonoră: ζ = dz (sau z)

3) Sonante sunt șapte:

2 lichide $\left\{ \begin{array}{l} \lambda \text{ laterală} = l \\ \rho \text{ vibrantă} = rh \end{array} \right.$

3 nazale $\left\{ \begin{array}{l} \mu \text{ labială} = m \\ \nu \text{ dentală} = n \\ \gamma \text{ notat } \gamma \text{ velar} = n \text{ rostit în gât,} \\ \text{ca în rom. în } \underline{v}ing \text{ (înainte de guturale și de } \xi) \end{array} \right.$

2 semivocale $\left\{ \begin{array}{l} j \text{ prepalatală notată } \iota, \\ \text{pronunțată ca în rom. } \underline{z}arnă \\ w \text{ postpalatală notată } \upsilon, \\ \text{pronunțată ca în engl. } \underline{w}ell \text{ „bine“} \end{array} \right.$

În rezumat:

lichide	laterală λ	vibrantă ρ	—
nazale	labială μ	dentală ν	velară γ
semivocale	prepalatală j (ι)	postpalatală w (υ)	—

4) *Fricativa surdă* | h |, rom. h ușor, se întâlnește numai la inițiala vocalică a cuvântului și provine din căderea consoanelor inițiale σ -, j -, w - urmate de vocală: $\iota\sigma\tau\omicron\rho\iota\alpha$ (historia), $\acute{o} = ho$; $\eta = h\bar{e}$ (articol).

În genere, | h | nu se consideră o consoană, ci începutul mai dur al aspirației inițiale, numindu-se *spirit aspru*. Acesta figurează și pe \acute{o} - sau $\acute{p}\acute{p}$ -, deoarece și de pe lângă ρ a căzut una din cele trei consoane. Se notează grafic | $^{\circ}$ | .

Notă. Trei litere, ψ , ξ și ζ , notează consoane duble: $\psi = ps$; $\xi = ks$; $\zeta = dz$.

C. *Diftongii*, în greacă, sunt formați dintr-o vocală propriu-zisă (\bar{a} sau \acute{a} , \bar{e} sau \acute{e} , \bar{o} sau \acute{o}) și o semivocală (j , w , notate ι , υ), totdeauna în această ordine.

După cantitatea vocalei, se disting: a) diftongi cu primul element scurt sau diftongi propriu-ziși, și b) diftongi cu primul element lung sau diftongi improprii, deoarece se pronunță, în mare parte, ca o vocală lungă.

Astfel:

a) *Diftongi propriu-zisi*

$$\text{cu } j: \begin{cases} \alpha\iota = ai \\ \epsilon\iota = ei \\ \omicron\iota = oi \end{cases} \quad \text{cu } w: \begin{cases} \alpha\nu = au \\ \epsilon\nu = eu \\ \omicron\nu = u (< ou) \\ \text{(confundându-se cu} \\ \bar{o} = o \text{ lung închis)} \end{cases}$$

b) *Diftongi improprie*

$$\text{cu } j: \begin{cases} \alpha\iota \text{ sau } \alpha > \bar{\alpha}\iota \text{ sau } \bar{\alpha} \\ \eta\iota \text{ sau } \eta = \bar{e} \\ \omega\iota \text{ sau } \omega = \bar{o} \end{cases} \quad \text{cu } w: \begin{cases} \alpha\nu = \bar{a}u \\ \eta\nu = eu \\ (\omega\nu = ou) \text{ lipsă} \end{cases}$$

Notă. Greca și-a creat și un diftong impropriu, din alăturarea celor două semivocale: $\nu\iota = \ddot{u}i$, în cuvinte ca $\nu\acute{\iota}\omicron\varsigma$ sau $\nu\acute{\iota}\omicron\varsigma$ „fiu“.

2. PRONUNȚIA GRECEASCĂ

Greca veche este rostită astăzi în două moduri: *reuchlinian* (propus de învățătorul german J. Reuchlin, 1445–1523), și *erasmic* (propus de Erasmus din Rotterdam, 1467–1536).

a) *Pronunția reuchliniană* este identică cu cea a limbii grecești moderne, în care:

$\iota, \nu, \eta, \eta, \epsilon\iota, \omicron\iota$ se rostesc | i |;
 $\alpha\iota$ se pronunță | e |;
 $\alpha\nu, \epsilon\nu$ sunt rostite *af/av, ef/ev*.

b) *Pronunția erasmică* acordă fiecărui fonem rostire proprie, deci:

$\iota = i$	$\epsilon\iota = ei$	$\alpha\nu = au$
$\nu = \ddot{u}$	$\omicron\iota = oi$	$\epsilon\nu = eu$
$\eta, \eta = \bar{e}$	$\alpha\iota = ai$	$\eta\nu = eu$

Erasmus a combătut pronunția modernă a elinei, aducând împotriva ei următoarele argumente:

- este absurd să se redea același sunet prin mai multe semne (cum este i), fără o motivare etimologică;
- inscripțiile încrustate în piatră, de cele mai multe ori de oameni simpli, ar fi înregistrat unele greșeli, ceea ce nu se adevărește. Ex.: *nu* apar forme ca * $\lambda\acute{\upsilon}\kappa\iota$ pentru $\lambda\acute{\upsilon}\kappa\omicron\iota$ „lupi“ sau * $\eta\acute{\tau}\eta$ pentru $\alpha\acute{\iota}\tau\iota\alpha$ „cauze“;

Cuprins

<i>Prefață la ediția I</i>	7
<i>Prefață la ediția a II-a</i>	11
<i>Prescurtări</i>	14
<i>Semne</i>	16
1. <i>Alfabetul grecesc</i> . — <i>Fonetica</i> : 1. Clasificarea sunetelor.	
2. Pronunția grecească. — <i>Exercițiu de lectură</i> . — Μῦθοι. — <i>Vocabular</i> . — <i>Teme și exerciții</i>	17
2. Ἐλεγεία (<i>Exercițiu de lectură și scriere</i>) — <i>Traducere</i> <i>și vocabular</i> . — <i>Antichități</i> : poporul grec. — <i>Fonetică</i> :	
1. Punctuația. 2. Spiritele. 3. Semnele accentului.	
4. Consoanele finale. — <i>Teme și exerciții</i>	25
3. Ἔρως. — <i>Traducere</i> . — <i>Antichități</i> : dialectele grecești. — <i>Fonetică</i> : 1. Accentul. 2. Regulile de accentuare.	
3. Cuvintele atone. — <i>Teme și exerciții</i>	29
4. Ῥῆνος καὶ Ἀδούως (<i>Exercițiu de lectură</i>) — <i>Vocabular</i> . — <i>Antichități</i> : regiunile continentale ale Greciei. — <i>Gramatică</i> : 1. Părțile de vorbire. 2. Categoriile gramaticale ale numelui. — <i>Teme și exerciții</i>	35
5. Ἡ Μασσαλία. — <i>Vocabular</i> . — <i>Antichități</i> : regiuni grecești în Asia Mică. — <i>Gramatică</i> : 1. Declinările. 2. Categoriile gramaticale ale verbului. — <i>Teme și exerciții</i>	42
6. Οἱ Πέρσαι. — <i>Vocabular</i> . — <i>Antichități</i> : colonii grecești apusene. — <i>Gramatică</i> : 1. Masculine de declinarea I. 2. Nume contrase de declinarea I.	
3. Indicativul prezent tematic. — <i>Teme și exerciții</i>	50
7. Ὁ γεωργὸς καὶ οἱ υἱοί. — <i>Vocabular</i> . — <i>Antichități</i> : sărbători panelenice. — <i>Gramatică</i> : 1. Declinarea a II-a.	
2. Imperfectul. — <i>Teme și exerciții</i>	57

8. Οἱ Ἄλβανοί. — *Vocabular.* — *Antichități:* sărbători ateniene.
— *Gramatică:* 1. Declinarea a II-a contrasă. 2. Declinarea a II-a
atică. 3. Indicativul viitor. — *Teme și exerciții* 65
9. Ἡ Ἀττική. — *Vocabular.* — *Antichități:* sărbători dorice. —
Gramatică: 1. Declinarea a III-a. 2. Aoristul sigmatic
la indicativ. — *Teme și exerciții.* 75
10. Οἱ γίγοντες. — *Vocabular.* — *Antichități:* cosmogonia
hesiodică. — *Gramatică:* 1. Teme nominale în -ντ-.
2. Participiul. 3. Adjectivul πᾶς, πᾶσα, πᾶν. — *Teme și exerciții.* 84
11. Ἡ Ὑρκονία. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
unități de măsură. — *Gramatică:* 1. Teme nominale
în nazală. 2. Tema perfectului. — *Teme și exerciții* 93
12. Τὸ ἦδὺ καὶ τὸ λυπηρόν. — *Explicații la text.* —
Antichități: βουλή. — *Gramatică:* 1. Teme în lichidă.
2. Indicativul perfect. — *Teme și exerciții* 102
13. Κόλαμος καὶ ἐλαία. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
Ecclesia. — *Gramatică:* 1. Sintaxa participiului.
2. Perfectul cu radical consonantic — *Teme și exerciții* 110
14. Τὸ σόκος. — *Explicații la text.* — *Antichități:* versificația
greacă. — *Gramatică:* 1. Teme nominale în siflantă (I).
2. Mai mult ca perfectul. — *Teme și exerciții* 118
15. Ἄρειος πάγος. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
areopagul. — *Gramatică:* 1. Teme nominale în siflantă (II).
2. Viitorul II. — *Teme și exerciții* 128
16. Συνουσία Μίδου καὶ Σεληνοῦ. — *Explicații la text.* —
Antichități: Ἡ οἰκουμένη. — *Gramatică:* 1. Teme în iot.
2. Infinitivul. 3. Acuzativul cu infinitivul. — *Teme și exerciții.* 134
17. Τὸ γυναικεῖον φύλον. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
condiția femeii. — *Gramatică:* 1. Teme nominale în |w| sau |f|.
2. Conjunctivul. — *Teme și exerciții.* 143
18. Αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσι μέφονται. — *Explicații la text.* —
Antichități: teatrul. — *Gramatică:* 1. Teme nominale
în diftong. 2. Orptativul. — *Teme și exerciții.* 152
19. Ὁ Σαδνάττης βασιλεύς. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
liturghia. — *Gramatică:* 1. Teme nominale în -ηf-.
2. Teme nominale atematice aberante.
3. Imperativul. — *Teme și exerciții* 161

20. Τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἔθνη. — *Explicații la text.* —
Antichități: arhonții. — *Gramatică:* 1. Adjectivul.
 2. Verbe contrase în -ε-. — *Teme și exerciții* 169
21. Ἡ Ἀττικὴ δημοκρατία. — *Explicații la text.* —
Antichități: funcții militare. — *Gramatică:*
 1. Flexiunea unor adjective aberante. 2. Verbe contrase
 în -α-. — *Teme și exerciții* 179
22. Οἱ Ἑλληνες τὸ πάλαι. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
 monede. — *Gramatică:* 1. Gradele de comparație în -τερο-,
 -τατο-. 2. Verbe contrase în -ο-. — *Teme și exerciții* 187
23. Πρόλογος. — *Explicații la text.* — *Antichități:* scholii. —
Gramatică: 1. Comparația în -ιον-, -ιστο-. 2. Atributul.
 3. Verbe în λ, ρ, μ, ν. — *Teme și exerciții* 195
24. Ὅρφεύς. — *Explicații la text.* — *Antichități:* proxenii. —
Gramatică: 1. Prenumele personal. 2. Aoristul radical
 tematic. — *Teme și exerciții* 205
25. Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοὺς Γέτας (I). — *Explicații la text.* —
Antichități: amficioniile. — *Gramatică:*
 1. Pronumele demonstrative. 2. Aoristul radical atematic
 cu rădăcină vocalică. — *Teme și exerciții* 211
26. Τὰ τῆς φύσεως παρὰδοξα. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
 paradoxuri și enigme. — *Gramatică:* 1. Pronumele αὐτός, -ή, -ό.
 2. Pronumele reflexiv. 3. Verbe atematice cu flexiunea medie.
 4. Complementul de timp (I). — *Teme și exerciții* 220
27. Ἀπότης μεστή ἢ διὰ τῶν ὁμμάτων σκέψις. — *Explicații*
la text. — *Antichități:* biblioteci moderne de manuscrise
 grecești. — *Gramatică:* 1. Aoristul intransitiv
 cu lărgire în vocală lungă. 2. Pronumele relativ.
 3. Pronumele interogativ. — *Teme și exerciții* 228
28. Ποίησις καὶ ἱστορία. — *Explicații la text.* — *Antichități:*
 aparatul critic. — *Gramatică:* 1. Pronumele reciproc și posesiv.
 2. Particula modală. — *Teme și exerciții* 234
29. Τόγ' ἄμεινον. — *Explicații la text.* — *Antichități:* Iliada. —
Gramatică: 1. Pronumele nehotărâte. 2. Aoristul atematic
 cu radical consonantic. — *Teme și exerciții* 240
30. Ἀριστοτέλης. — *Explicații la text.* — *Antichități:* olimpiada
 (datarea). — *Gramatică:* 1. Numeralul (1–10). 2. Verbele în -μι.
 Probleme generale. Verbele: φημί, ἡμί. — *Teme și exerciții* 248

31. Οἰκτρότατος λυκάβας. — *Explicații la text.* — *Antichități:* împărțirea timpului. — *Gramatică:* 1. Numeralul de la 11 în continuare. 2. Verbul τίθημι. — *Teme și exerciții* 255
32. Δέδορκας κού βλέπεις. — *Explicații la text.* — *Antichități:* originea artei dramatice. — *Gramatică:* 1. Adverbul. 2. Verbe frazeologice. 3. Verbul οἶδα. — *Teme și exerciții*. 267
33. Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοὺς Γέτας (II). — *Explicații la text.* — *Antichități:* organizarea socială a atenienilor. — *Gramatică:* 1. Adverbul cu sufixe; adverbe din forme cazuale pietrificate. 2. Verbul εἶμι. 3. Propoziția temporală. — *Teme și exerciții* 275
34. Ἀλέξανδρος ἐπὶ τοὺς Γέτας (III). — *Explicații la text.* — *Antichități:* jertfele. — *Gramatică:* 1. Adverbele de negație. 2. Grupul nominal Ζεὺς σωτήρ „Zeus Salvator“. 3. Propoziția finală. — *Teme și exerciții* 283
35. Τὰ γινόμενα κύκλω περιόντα. — *Explicații la text.* — *Antichități:* cărți și ediții. — *Gramatică:* 1. Adverbe și adjective corelative. 2. Verbul δίδωμι. 3. Sintaxa optativului. — *Teme și exerciții*. 289
36. Οὐκ ἔστ' ἄκριβès κριτήριον. — *Explicații la text.* — *Antichități:* clasele sociale. — *Gramatică:* 1. Adjectivele verbale. 2. Verbul ἴημι. 3. Prepozițiile εἰς, ἐν, ἐκ. — *Teme și exerciții* 297
37. Ἡ νόσος (I). — *Explicații la text.* — *Antichități:* medicina în Grecia antică. Cele patru caractere. — *Gramatică:* 1. Prepoziții. 2. Subiectul logic. 3. Perioada condițională. — *Teme și exerciții* 305
38. Ἡ νόσος (II). — *Explicații la text.* — *Antichități:* Războiul Peloponesiac. — *Gramatică:* 1. Prepoziții. 2. Verbul ἴσθημι. 3. Propoziția consecutivă. — *Teme și exerciții*. 311
39. Ἐκφορά. — *Explicații la text.* — *Antichități:* cetățenii atenieni. — *Gramatică:* 1. Prepoziții. 2. Verbul δείκνυμι. 3. Propoziția relativă. — *Teme și exerciții* 319
40. Ἡ ἀθυμία. — *Explicații la text.* — *Antichități:* structura tragediei. — *Gramatică:* 1. Prepoziții. 2. Verbul πίμπλημι. 3. Propoziția causală. 4. Complementul de cauză. — *Teme și exerciții*. 326
41. Πατροκλῆος πυρή. — *Explicații la text.* — *Antichități:* libațiile. — *Gramatică:* 1. Flexiunea heteroclită a substantivului Patrocle. 2. Aoristul radical atematic mediu. 3. Perfectul A. τέθνηκα și βέβηκα. 4. Complementul de mod. 5. Propoziția comparativ-modală. — *Teme și exerciții*. 332

42. Ἐκ δ' αἴης προρέουσι πάντα. — *Explicații la text.* — *Antichități:* principia rerum. — *Gramatică:* 1. Prepoziții. 2. Adjective în -εντ-. 3. Principalele prepoziții. — *Teme și exerciții* 339
43. Τάδε μέλλετε ἀκούμεν. — *Explicații la text.* — *Antichități:* Odiseea. — *Gramatică:* 1. Verbul μέλλω. 2. Auxiliarul ὀφέλλω. 3. Propoziția concessivă. — *Teme și exerciții* 347
44. Μαρτυρία. — *Explicații la text.* — *Antichități:* instituții juridice. — *Gramatică:* 1. Verbul ἔχω. 2. Propoziția completivă. 3. Complementul direct. — *Teme și exerciții* 354
45. Πότερον εἰρήνην ἄγειν ἢ πολεμεῖν δεῖ; — *Explicații la text.* — *Antichități:* procedura juridică. — *Gramatică:* Topica. — *Teme și exerciții.* 362
46. Πῶς ἀπέθανες. — *Explicații la text.* — *Antichități:* Infernul. — *Gramatică:* Acordul. — *Teme și exerciții* 369
47. Ἴστιαιὸς ὁ τῆς Μιλήτου τύραννος. — *Explicații la text.* — *Antichități:* cosmos. — *Gramatică:* 1. Complementul comparației. 2. Graiul ionic. — *Teme și exerciții.* 377
48. Ἀλεξάνδρω Ἀμύντα. — *Explicații la text.* — *Antichități:* familia. — *Gramatică:* dialectul doric. — *Teme și exerciții* 386
49. Κῆνος ἴσος θεοῖσιν. — *Explicații la text.* — *Antichități:* cledonism. — *Gramatică:* graiul literar lesbic. — *Teme și exerciții* . . . 393
50. Ἀλακάτα. — *Explicații la text.* — *Antichități:* biblioteci antice. — *Gramatică:* dorismul sicilian. — *Teme și exerciții* 403
51. Ποῦ δὲ αἱ φοῖδροι λαμπάδες; — *Explicații la text.* — *Antichități:* scriitorii creștini. — *Gramatică:* sistemul vocalic al limbii coine. — *Teme și exerciții* 412
52. Τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον. — *Explicații la text.* — *Antichități:* periodizarea etapei coine. — *Gramatică:* sistemul consonantic al limbii coine. — *Teme și exerciții* 419
53. Εὐφρανθῆναι καὶ χαρῆναι ἔδει. — *Explicații la text.* — *Antichități:* limba Scripturii. — *Gramatică:* 1. Verbul φέρω; 2. Ἦκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν. 3. Stilul indirect liber. — *Teme și exerciții* 424
54. Φρονίμως ἐποίησε. — *Explicații la text.* — *Antichități:* elemente ebraice (aramaice) în limba *Noului Testament.* — *Gramatică:* 1. Coine; morfologia numelui. Tema -ο/ε. 2. Vocabular târziu și de împrumut. — *Teme și exerciții* 429

55. Ὑποκριτοί. — <i>Explicații la text.</i> — <i>Antichități</i> : diviziunile limbii κοινή. — <i>Gramatică</i> : κοινή; nume cu tema (ā). — <i>Teme și exerciții</i>	434
56. Πάντως φονεύς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος. — <i>Explicații la text.</i> — <i>Antichități</i> : Învățătura lui Moise. — <i>Gramatică</i> : 1. Κοινή; nume cu tema în oclisivă. 2. Adverbe devenite prepoziții în κοινή. — <i>Teme și exerciții</i>	440
57. Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. — <i>Explicații la text.</i> — <i>Antichități</i> : Ierusalimul antic. — <i>Gramatică</i> : 1. Κοινή; nume atematice în sonantă. 2. Complementul de loc. — <i>Teme și exerciții</i>	445
58. Μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν. — <i>Explicații la text.</i> — <i>Antichități</i> : Templul din Ierusalim. — <i>Gramatică</i> : 1. Κοινή; verbul. 2. Complementul indirect. — <i>Teme și exerciții</i>	451
59. Προγραμματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. — <i>Explicații la text.</i> — <i>Antichități</i> : Învățătura creștină. — <i>Gramatică</i> : 1. Elemente de sintaxă a limbii <i>Noului Testament</i> (I). 2. Complementul de timp (II). — <i>Teme și exerciții</i>	458
60. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος. — <i>Explicații la text.</i> — <i>Antichități</i> : din măreția Învățăturii creștine. — <i>Gramatică</i> : 1. Elemente de sintaxă a limbii <i>Noului Testament</i> (II). 2. Regularizarea unor nume aberante, în κοινή. — <i>Teme și exerciții</i>	465
<i>Verbe neregulate</i>	469
<i>Bibliografie</i>	481
<i>Lista autorilor folosiți, operele lor și abrevieri</i>	483